

TTO Raevaara Eeva(STM)

03.04.2020
JULKINEN

Asia

Tasa-arvon unioni: Sukupuolten tasa-arvostrategia 2020-2025

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 5.3.2020 EU:n sukupuolten tasa-arvoa koskevan strategian vuosille 2020-2025.

Suomen kanta

Suomi kannattaa vahvaa EU:n tasa-arvostrategiaa ja sen tehokasta toimeenpanoa. Suomi pitää tärkeänä, että tasa-arvostrategia sisältää sekä erityistoimia tasa-arvon edistämiseksi ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän poistamiseksi että sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista EU:n päätöksenteon kaikissa vaiheissa. Valtavirtaistaminen on erityisen tärkeää komission painopistealueilla, kuten digitalisaatiota ja demografista muutosta koskevissa toimissa, ilmastopolitiikassa ja Agenda 2030:n toimeenpanossa EU:ssa, ml. Eurooppalainen ohjausjakso. Hallitusohjelman ja hyvinvointitalouden periaatteiden mukaisesti tavoitteena on, että EU:n talousarvio edistää sukupuolten tasa-arvoa. Suomi pitää myönteisenä, että strategiassa korostetaan intersektionaalista ja naisten moninaisuuteen pohjautuvaa näkökulmaa sukupuolten tasa-arvon edistämiseen ja syrjinnän poistamiseen. Sukupuolen moninaisuuden huomioonottaminen on tärkeää myös EU-tasolla.

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus vahvistaa EU-tason työtä tasa-arvon hyväksi. Suomen puheenjohtajakauden päätavoitteita sukupuolten tasa-arvon alueella olivat EU:n tasa-arvopolitiikan ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen vahvistaminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi pidettiin erityisen tärkeänä vahvan tasa-arvostrategian laatimista ja valtavirtaistamisen toimeenpanon tehostamista. Nyt hyväksytty tiedonantotasoinen strategia antaa hyvän pohjan EU:n tasa-arvopolitiikan vahvistamiseen.

Suomi pitää tärkeinä strategiassa esiin nostettuja tasa-arvohaasteita ja toiminnan prioriteetteja, ml. sukupuoleen perustuvan väkivallan ja sukupuolistereotyyppien poistaminen, tasa-arvoisen talouden edistäminen, sukupuolten tasapainoisen edustuksen saavuttaminen päätöksenteossa sekä sukupuolten tasa-arvon ja naisten voimaantumisen edistäminen EU:n ulkosuhdepolitiikassa. Hallitusohjelman mukaisesti Suomen tavoitteena on, että EU-tasolla lisätään työtä kaikkea naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan ja että Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja

perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin sopimus) toimeenpannaan täysimääräisesti kaikessa EU-tason toiminnassa. Suomi edistää Istanbulin sopimuksen mahdollisimman laajaa hyväksyntää. Suomi kannattaa ja tukee EU:n liittymistä Istanbulin sopimukseen. Taloudellisen tasa-arvon alueella Suomi kannattaa samapalkkaisuuden vahvistamista lisäämällä palkka-avoimuutta EU-lainsäädännöllä.

Kuten hallitusohjelmassa todetaan, Suomi pyrkii varmistamaan, että EU:n solmimissa kauppasopimuksissa otetaan riittävällä tavalla huomioon sopimusten vaikutukset ympäristöön, kestäväan kehitykseen, tasa-arvoon ja naisten, tyttöjen sekä työntekijöiden oikeuksiin liittyviin kysymyksiin. Hallitusohjelman mukaisesti Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista ja sen keskeisenä tavoitteena on edistää systemaattisesti sukupuolten tasa-arvoa sekä tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksien täyttämistä. Hallitusohjelmassa todetaan erityisesti, että Suomi edistää YK:n turvallisuusneuvoston Naiset, rauha ja turvallisuus 1325-päätöslauselman mukaisesti naisten osallistumista rauhanneuvotteluihin ja rauhanrakentamiseen painottaen naisten ja tyttöjen oikeuksien turvaamista rauhanprosesseissa. Suomi on korostanut uuden, kunnianhimoisen EU:n sukupuolten tasa-arvoa kaikissa ulkosuhteissa edistävän toimintaohjelman (GAP III) laatimista, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia koskevan rahoituksen kasvattamista sekä Suomen hallitusohjelmaankin kirjattua GAP:n tavoitetta, jonka mukaan 85 % uusista ohjelmista tulisi olla sukupuolten tasa-arvo ja naisten voimaannuttaminen pääasiallisena tai muuna merkittävänä tavoitteena.

Hallitusohjelman mukaisesti EU:n toiminnoissa, etenkin johtotehtävissä, otetaan huomioon sukupuolten tasa-arvo. Tämä koskee myös EU:n ulkosuhdehallinnon johtotehtäviä.

Strategian muihin yksittäisiin aloitteisiin otetaan kantaa myöhemmässä vaiheessa, kun komissio julkistaa aloitteet.

Pääasiallinen sisältö

Tasa-arvostrategiassa vuosille 2020–2025 esitellään EU:n keskeiset tasa-arvohaasteet sekä komission tavoitteet ja toimet sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän poistamiseksi. Komissio sitoutuu varmistamaan, että sukupuolinäkökulma sisällytetään kaikkiin EU:n politiikka-alueisiin ja prosesseihin. Lisäksi komissio vetoaa Euroopan parlamenttiin, neuvostoon ja jäsenmaihin sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi konkreettisin toimin eri politiikka-alueilla.

Tasa-arvostrategiassa korostetaan intersektionaalista näkökulmaa, jonka mukaan sukupuolta tarkastellaan yhdessä muiden tekijöiden kanssa syrjintäperusteena. Strategiassa EU:n tasa-arvopolitiikka nähdään osana globaalia toimintaa sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi, ml. YK:n Pekingin toimintaohjelman ja Agenda 2030:n toimeenpano.

Tasa-arvostrategia sisältää kuusi prioriteetti- ja toiminta-aluetta:

1. Irti väkivallasta ja stereotyyppioista

Strategian mukaisesti EU tekee kaikkensa sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi, väkivallan uhrien tukemiseksi ja suojelemiseksi ja väkivallan tekijöiden saattamiseksi vastuuseen teoistaan. Komission yksi pääprioriteeteista on EU:n liittyminen Euroopan neuvoston Istanbulin sopimukseen. Jos liittymisessä ei edetä, komissio aikoo ehdottaa vuonna 2021 vaihtoehtoisia toimia

Istanbulin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Komissio aikoo muun muassa laajentaa niiden rikosten luetteloa, joiden osalta yhdenmukaistaminen on mahdollista EU:n tasolla, koskemaan naisiin kohdistuvan väkivallan tiettyjä muotoja. Lisäksi komissio aikoo osana digitaalisia palveluja koskevaa sääntelyä (Digital Services Act) selkeyttää, mitä toimenpiteitä verkkoalustoilta odotetaan laittoman verkkotoiminnan, myös naisiin kohdistuvan verkkoväkivallan, torjumiseksi. Mukana on useita väkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevia politiikkatoimia, ml. uhrien oikeuksien strategia, EU-verkosto sukupuoleen perustuvan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja uusi EU-strategia ihmiskaupan poistamiseksi. Komissiolla on myös useita toimia sukupuolistereotyyppien purkamiseksi muun muassa osana tekoälyä koskevia toimenpiteitä ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa. Lisäksi komissio lanseeraa koko EU:n kattavan tiedotuskampanjan sukupuolistereotyyppien purkamiseksi.

2. Menestyminen tasa-arvoisessa taloudessa

Strategiassa korostetaan sukupuolten tasa-arvoa osana innovatiivista ja kilpailukykyistä eurooppalaista taloutta ja naisten taloudellista itsenäisyyttä. Keskeisenä tavoitteena on sukupuolten välisten erojen poistaminen työmarkkinoilla, palkkauksessa, eläkkeissä ja hoivassa. Erityistä huomiota kiinnitetään haavoittuvassa asemassa olevien naisten työmarkkinaosallistumiseen. Samaan aikaan strategian julkistamisen kanssa komissio lanseerasi sukupuolten palkkaeroa ja palkka-avoimuutta koskevat kuulemisprosessit, jotka on yleisen kuulemisen lisäksi suunnattu työmarkkinajärjestöille ja jäsenmaille. Komissio antaa vuoden 2020 loppuun mennessä ehdotuksen palkka-avoimuutta edistävästä sääntelytoimista. Lisäksi komissio aikoo sisällyttää tasa-arvotavoitteita ja toimia useisiin koulutusta koskeviin aloitteisiinsa, ml. Digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelma, Euroopan uusi osaamisohjelma ja Komission tiedonanto eurooppalaisesta koulutusalueesta. Komissio laatii myös uuden strategiakehyksen sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi urheilussa. Tasa-arvon toteutumista työmarkkinoilla, sosiaalisen osallisuuden toimissa ja koulutuksessa seurataan edelleen osana Eurooppalaista ohjausjaksoa ja Sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanoa. Tätä seurantaa vahvistaa kestävä kehityksen tavoitteiden, ml. tasa-arvotavoite 5, sisällyttäminen osaksi ohjausjaksoa. Komission toimet sisältävät myös naisyrityksyyden edistämistä, sukupuolten eläke-erojen kaventamista sekä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen edistämistä niin lapsiperheiden kuin omaisiaan hoitavien naisten ja miesten osalta.

3. Tasa-arvoinen päätöksenteko

Päätöksentekijöiden moninaisuus, ml. sukupuoli, nähdään strategiassa hyvin toimivan demokratian välttämättömänä edellytyksenä ja osana vaikuttavaa päätöksentekoa. Komissio painottaa sukupuolten tasapuolista edustusta pörssiyritysten johtotehtävissä koskevan direktiiviehdotuksen (2012) hyväksymistä sekä hyvien käytäntöjen vaihtoa ja jäsenmaiden tukemista tällä alueella. Konkreettisenä tavoitteena on vuoteen 2024 mennessä, että komission omissa johtotehtävissä olisi yhtä paljon naisia ja miehiä kaikilla hallinnon tasoilla. Naisjohtajien osuuden lisäämiseen pyritään myös EU-virastoissa. Lisäksi mukana on toimia naisten osallistumisen lisäämiseksi äänestäjinä ja ehdokkaina vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaaleissa.

4. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen ja intersektionaalinen näkökulma EU:n politiikoissa

Sukupuolten tasa-arvon saavuttamiseksi on olennaista sisällyttää sukupuolinäkökulma kaikkeen EU:n politiikkaan ja kaikkiin päätöksentekoprosesseihin. Komissio aikoo

sisällyttää sukupuolinäkökulman kaikkiin merkittävimpiin aloitteisiinsa. Valtavirtaistamista ja sen toimeenpanoa tukee oma tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioista vastaava komissaarinsa sekä komission vastaperustettu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä. Strategiassa nostetaan esiin useita esimerkkejä yhteiskunnallisten muutosten, kuten ilmastonmuutoksen, digitalisaation ja demografisten muutosten erilaisista vaikutuksista eri sukupuoliin. Myös näihin muutoksiin vastaaviin toimiin, kuten Vihreän kehityksen ohjelman toimenpiteisiin, pitää integroida sukupuolten tasa-arvo mukaan. Samalla pidetään tärkeänä intersektionaalista näkökulmaa, joka huomioi EU:n lainsäädäntötyössä ja politiikassa eri ryhmiin kuuluvien naisten ja tyttöjen erityiset tarpeet ja elämäntilanteet sekä moniperusteisen syrjinnän. Tasa-arvostrategia linkitetään yhteen muun muassa EU:n vammais-, LHBTI+- ja romanistrategiakehysten kanssa.

5. Rahoitustoimet sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi EU:ssa

Komissio korostaa, että sen ehdotus seuraavasta monivuotisesta rahoituskehiksestä takaa sukupuolinäkökulman sisällyttämisen horisontaalisesti EU-rahoitukseen ja erityisesti EU:n rakenne- ja investointirahastoihin. Rahoitettavat toimet koskevat muun muassa naisten työmarkkinaosallistumista ja työn ja yksityiselämän yhteensovittamista, hoivapalveluita, naisyrittäjyyttä ja sukupuolenmukaisen segregaaion purkua. Komission MFF-ehdotukseen sisältyvä erityinen ”mahdollistava edellytys” (enabling condition) edellyttää kansallisen tasa-arvostrategian tai -ohjelman laatimista ehtona tasa-arvorahoituksen saamiselle. Strategiassa nostetaan esiin myös eri rahoitusohjelmien tasa-arvorahoitusta, ml. Horisontti Eurooppa –puiteohjelma, Kansalaiset, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -ohjelma sekä Turvapaikka- ja maahanmuuttorahasto. Jälkimmäisen osalta jäsenmaita kannustetaan suuntaamaan toimia turvapaikanhakijanaisten aseman parantamiseen ja maahanmuuttajanaisten kotouttamiseen. Komissio aikoo kehittää myös sukupuolitietoista budjetointia seuraavalla rahoituskehyskaudella, muun muassa EU:n tilintarkastustuomioistuimen tasa-arvotarkastuksen pohjalta.

6. Sukupuolten tasa-arvo ja naisten vaikutusvalta maailmanlaajuisesti

Sukupuolten tasa-arvo ja naisten voimaantuminen ovat EU:n ulkosuhdepolitiikan keskeisiä tavoitteita. Näitä tavoitteita edistetään EU:n kansainvälisissä kumppanuuksissa, poliittisissa ja ihmisoikeusdialogeissa kolmansien maiden kanssa, EU:n kauppapolitikassa sekä laajentumispoliitikassa. Sukupuolten tasa-arvoon liittyviä toimia sisältyy myös toimenpiteisiin, joita EU toteuttaa epävakaisissa sekä konflikti- ja hätätilanteissa. Sukupuolten tasa-arvoa EU:n ulkosuhteissa edistävän uuden toimintaohjelman (GAP III) valmistelu alkaa vuonna 2020. Tasa-arvostrategiassa nostetaan esiin myös muita ulkosuhdepolitiikan tasa-arvotoimia, ml. naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan poistaminen ja Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda koskevan strategisen lähestymistavan ja toimintasuunnitelman toimeenpanon jatko. Sukupuolten tasa-arvo on keskeinen osa myös EU:n Afrikka-strategiaa. Sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista jatketaan EU:n tulevassa ulkosuhderahoituksessa.

Lisäksi strategiassa korostetaan eri toimijoiden – ml. EU-toimielimet, jäsenmaat, EU-virastot, kansalaisyhteiskunta, naisjärjestöt, työmarkkinajärjestöt ja yksityinen sektori – yhteistyötä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Tasa-arvostrategian toimeenpanoa seurataan vuosittain tilastotiedon ja EIGE:n indikaattorien pohjalta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Jaosto 25, kirjallinen menettely, 17.–19.3.2020.

EU-ministerivaliokunta, 3.4.2020.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2020) 152 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Eeva Raevaara, STM, p. 02951 63205, eeva.raevaara@stm.fi

Tanja Auvinen, STM, tanja.auvinen@stm.fi

Johanna Rasimus, UM, johanna.rasimus@formin.fi

Suvikki Silvennoinen, UM, suvikki.silvennoinen@formin.fi

Katri Viinikka, UM, katri.viinikka@formin.fi

EUTORI-tunnus

EU/2020/0738

Liitteet Komission tiedonanto sukupuolten tasa-arvostrategiasta 2020-2025, fi ja sv

Viite

Asiasanat	tasa-arvo, naisen asema
Hoitaa	STM
Tiedoksi	EUE, OKM, OM, PLM, SM, TEM, UM, VM, VNK
